

6. Сергієнко Л.П. Спортивна метрологія: теорія і практичні аспекти. Підручник. КНТ. Київ, 2010.- 776с.
7. Andersen N. International aerobics center seminar "Sweat systems". Minneapolis. 1990.- 39 p.
8. Dragnea C. A., Teodorescu S. M. Teoria Sportului. Bucuresti: Fest. 2002. -610 p.
9. Naglak Z. (1991) Metodyka trenowania sportowca . AWF Wroclaw.- 205 p.
10. Schnabel G. Prinzipien des sportlichen / Trainingswissenschaft. – Berlin: Sport Verlag,. 1994. S. 282–294.
11. Shepard R. I., Astrand P. O. Endurance in Sports / Oxford: Blackwell scientific Publications, , Alsain German: Ausdauer im Sport. – Koln: Deutscher Arzte – Verlag, 1993.
12. Thomas J. R., Nelson J. K. Research Methods in Physical Activity / Fourth Edition. – Human Kinetics, 2001. - 449 p.
13. Ulatowski T. Teoria sportu. Tom II, Kwartalnik Metodyczno – Szkoleniowy, UKFiT, Warszawa. 1992. - 279 p.

**Гуртова Т.В., Цювх Л.П., Безгрєбельна О. П., Череповська О.А.
Національний університет «Львівська політехніка»**

СУЧАСНИЙ ВЕКТОР ГУМАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Розглянуто питання реалізації принципів гуманізму у процесі фізичного виховання студентів, у відповідності із сучасними вимогами модернізації освіти й виховання. Установлено, що гуманістичний підхід у фізичному вихованні передбачає реалізацію ключових принципів гуманізму у формуванні його змісту, з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб та мотивів кожного студента. Визначено основні напрями гуманізації фізичного виховання студентів задля ефективної реалізації цілей і завдань цього процесу.

Ключові слова: фізичне виховання, гуманізм, студент, ВНЗ.

Т.В. Гуртовая, Л.П. Цювх, Е.П. Безгрєбельная, Е.А. Череповская. Современный вектор гуманизации процесса физического воспитания студентов вузов. Рассмотрены вопросы реализации принципа гуманизма в процессе физического воспитания студентов, в соответствии с современными требованиями модернизации образования и воспитания. Установлено, что гуманистический подход в физическом воспитании предполагает реализацию ключевых принципов гуманизма в процессе формирования его содержания с учётом индивидуальных особенностей, потребностей и мотивов каждого студента. Определены основные направления гуманизации физического воспитания студентов для эффективной реализации целей и задач этого процесса.

Ключевые слова: физическое воспитание, гуманизм, студент, вуз.

Gurtova T., Tsiuvkh L., Bezgrebelnaya E., Cherepovskaya E. The modern vector of humanization of the process of physical education the students' of university. The article questions of the implementation of the principles of humanism in the process of physical education of students, in accordance with modern requirements for the modernization of education and education is considered. The umanization of education is one of the new pedagogical principles. A direction of development of education on human relations in this process. The humanization of physical education as an integral part of education acts as an inalienable factor in its democratization is a which reflects. It represents the process of creating the necessary conditions for self-realization of the individual, which contributes to the disclosure of its potential.

The task of the work – the principles of implementing the ideas of humanism in the educational process of the process of physical education the students' of university to highlight.

That the humanistic approach in physical education involves the implementation of its key principles in the formation of its content, based on the individual characteristics, needs and motives of each student it has been established. The basic directions of humanization of physical education of students are determined for the effective realization of the goals and objectives of this process it was defined. A building the process of physical education of students based on the principles of humanization and personal orientation encouraging students to further development and physical self-improvement a involves. Humanization of education should become a prerequisite for the physical education of modern students is a provided. A person-centered approach must be considered as the key psychological and pedagogical principle of the organization of the educational process. The principle of humanism in physical education is, first of all, the system of self-knowledge and self-development of the student's individuality, provided that he interacts with the teacher, whose main task is to help students in self-determination, to create maximum conditions for physical and spiritual development.

Keywords: physical education, humanism, student, universities.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Згідно положень «Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті» реформування системи освіти в Україні, яка розвивається як незалежна та демократична країна, визначено як найважливішу ланку формування освіченої, творчої особистості [6]. Отож, нині має місце гостра соціальна потреба в модернізації системи вищої освіти, в підвищенні її якості у ВНЗ, орієнтованих на здійснення підготовки високопрофесійних фахівців, основними характеристиками яких є індивідуальність, самостійність, ініціативність, загальна та професійна культура. Помітно актуалізується соціальна потреба в зміні навчальної парадигми на гуманістичну. Суттєва увага приділяється й гуманізації освіти — одному із основних педагогічних принципів, який відображає спрямованість розвитку освіти на гуманні стосунки у цьому процесі [5].

Останнє безпосередньо приналежне й до фізичного виховання. Це забезпечує реалізацію ідей та орієнтирів, що пронизані повагою до особистості кожного студента і турботою про її розвиток у цьому процесі. Результатом повинна стати державна гуманістична система фізичного виховання, яка створює умови для розвитку вільної творчої особистості з високим

рівнем набутих знань, умінь й життєво необхідних навичок.

Втім, доводиться констатувати, що стан сучасного фізичного виховання у вищій школі характеризується, з одного боку, проблемною ситуацією, коли необхідна його докорінна модернізація. З іншого — недостатністю змісту і ефективних механізмів для ефективної реалізації освітньо-виховних цілей у цьому процесі. У зв'язку з цим актуалізується проблема розробки теоретичних аспектів, педагогічних засобів та технологій процесу фізичного виховання студентів для забезпечення означеного.

Актуальність дослідження визначається тим, що чинна методика фізичного виховання студентів не відповідає вимогам часу [6]. Відтак, це вимагає радикального переосмислення її теорії і практики на базі нових теоретико-методологічних підходів з метою відновлення гуманістичної складової цієї системи [6, 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. А.Л. Димова [3], В.В. Приходько зі спів. [6], Є.Д. Грязев зі спів. [7] наголошують, що гуманізація фізичного виховання, як складова частини освіти виступає невід'ємним чинником її демократизації. Вона являє собою процес створення необхідних умов задля самореалізації особистості, що сприяє розкриттю її потенціалу. У працях І.С. Барчукова [1], Л.М. Волкова зі спів. [2] гуманізація фізичного виховання розглядається у якості пріоритетного педагогічного принципу, реалізація котрого на практиці забезпечує оптимізацію та вдосконалення процесу фізичного виховання студентів.

Однак, за свідчення І.В. Сухоцького [5], Є.Д. Грязева зі спів. [7] реалії такі, що існуючі в підходи до фізичного виховання студентів багато в чому передбачають однобічний педагогічний вплив, яке не впливає на духовно-моральні та психологічні компоненти суб'єкта освіти, його соціальні характеристики, без чого становлення студента як особистості не представляється можливим.

Масова практика фізичного виховання у ВНЗ орієнтована на досягнення нормативного рівня фізичних кондицій студентів, тим самим не сприяючи формуванню їхньої духовно ціннісної свідомості і творчого стилю мислення [4, 5]. Дослідженнями засвідчено [1, 7], що заняття фізичною культурою, за рідкісним винятком (16,8%), використовуються для формування і удосконалювання чуттєво-емоційних, естетичних поглядів студентів, які складають основу формування його гуманістичної свідомості. При цьому консервативні форми і методи, негативно позначаються на ставленні студентської молоді до навчальних занять фізичною культурою, не стимулюючи їхньої творчої активності та зацікавленості у фізкультурно-спортивному вдосконаленні й самовираженні [6]. Моральне «старіння» фізкультурно-освітніх парадигм й обмеженість традиційної реалізації навчального процесу визначають гуманітарну спрямованість і демократичний характер еволюційних перетворень у фізичному вихованні студентів ВНЗ нефізкультурного профілю.

Мета дослідження - виділити принципи реалізації ідей гуманізму в освітньому процесі фізичного виховання студентів ВНЗ.

Насамперед розглянемо поняття «гуманізація виховання». «Гуманізація виховання» – це внесення в виховний процес головних засад: людинолюбства, співпереживання та урівноваження усіх її учасників [4]. Гуманізмом прийнято вважати світогляд, в центрі якого знаходиться ідея людини як найвищої цінності, котрий стверджує цінність людини як особистості, її право на свободу, розвиток, вільний прояв здібностей [2].

За іншими джерелами [5, 6] «гуманізація виховання» визначено як систему заходів, націлених на пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті виховання і технології навчання, орієнтованих на вдосконалення особистості.

Гуманістична традиція у фізичному вихованні бере свій початок з часів античності. Гуманізм зародився в Стародавній Греції, де мистецтва (танець, музика, поезія) та спорт існували як одне ціле і тим самим не тільки сприяли фізичному розвитку людини, а й виховували гуманну особистість. Поява гуманістичної ідеї в теоретичних поглядах на фізичну культуру пов'язане з періодом Відродження. Розвиток системи фізичної культури в соціально-педагогічному плані відбувався за двома взаємозалежними напрямками. Один напрям призвів до осмислення культури рухів, в першу чергу через танцювальне мистецтво, узагальнюючи знання про фізичні вправи і про їхній вплив на організм. Інший напрям розвитку фізичної культури пов'язано з розвитком пов'язаний з розвитком гуманістичного ідеалу формування всебічно розвиненої особистості. Подальший розвиток гуманістична ідея фізичної культури отримала в працях П. Ф. Лесгафта, головна мета якої визначена як гармонійний всебічний розвиток діяльності людського організму, а завдання - сприяння розвитку свідомості, самостійності, моральності людини, які проходять через всю систему фізичної освіти [1, 6].

Нині гуманістична ідея дістала втілення в концепціях особистісно-орієнтованої освіти [2, 4, 5], які можуть екстраполюватися у сферу фізичної культури. Гуманізація виховання - ключовий елемент нового педагогічного мислення, що змінює погляд на характер і суть педагогічного процесу, в якому педагог й студенти виступають як суб'єкти розвитку своєї творчої індивідуальності [2]. Гуманізацію у фізичному вихованні можна реалізувати у разі, коли цілі навчально-виховного процесу будуть спрямовані на особистісний розвиток студента й будуть відповідні його життєвим орієнтирам [6, 7].

На підставі аналізу наукової та методичної літератури встановлено, що основними положеннями особистісно-орієнтованого фізичного виховання є:

- системний процес, основу якого складають гуманістичні цінності;
- особистість, якій окрім соціальних якостей, притаманні й суб'єктивні властивості, що характеризують її автономність, незалежність, здатність до вибору, в зв'язку з чим змінюється її роль в освіті. У процесі виховання, вона стає його системоутворювальним фактором.

В.І. Столяров [4] виділяє дві моделі фізичної культури: інструментальне й гуманістичне. В межах першої моделі суб'єкт освіти орієнтований на спеціальну фізичну підготовку до обраної професійної діяльності. Гуманістично орієнтовану модель фізичної культури відрізняє спрямованість суб'єкта освіти на формування всіх компонентів фізичної культури: культури здоров'я, культури статури, рухової культури; відповідність фізичного розвитку критеріям гармонії і краси; прагнення суб'єкта до розвитку інтелекту, пам'яті, уваги, творчих здібностей тощо.

Комплексним дослідженням проблеми гуманізації фізичному вихованні [1-12] встановлено, що величезний гуманістичний потенціал фізичної культури використовується не достатньо повно і ефективно. Традиційний шлях освоєння студентами цінностей фізичної культури з пріоритетом фізичної підготовки, спрямований на виконання залікових нормативів. Водночас, у процесі гуманізації фізичного виховання студента не можна обмежитися тільки розвитком його інтелектуальної сфери в області фізичної культури й здоров'язбереження.

Не викликає жодних сумнівів, що в основу ефективного процесу гуманізації фізичного виховання повинен бути покладений діалогічний підхід. Він дозволяє визначити суб'єктно-об'єктну взаємодію між учасниками педагогічного процесу, сприяє збільшенню міри свободи між ними, забезпечує самоактуалізацію й самопрезентацію особистості майбутнього спеціаліста.

Втім, при цьому провідним вектором реалізації означеного визначено особистісний фактор. Ураховуючи це, при побудові технологій фізичного виховання викладачу необхідно виявити індивідуальні особливості студента. Надалі педагогічний процес фізичного виховання цілеспрямовано скеровується на їхній розвиток з опорою на потенціал виявлених індивідуальних особливостей студента. При цьому завдання викладача полягає у зародженні у студента інтересу до цього, що допомагає йому зрозуміти протиріччя між реальним станом і простором потенційних можливостей, відкриває перед ним можливості індивідуально-особистісного удосконалення засобами фізичної культури.

Змістовними сторонами гуманізації фізичного виховання є основні та допоміжні засоби фізичного виховання, які доповнюють одне одного, становлять собою інтегроване утворення побудоване на єдності теорії і практики. Методичними складовими гуманістичного підходу у фізичному вихованні є:

- доступність навантажень кожному студенту;
- послідовна система занять;
- диференційований підхід до студентів з урахуванням статі, стану здоров'я, фізичного розвитку, рухової підготовленості.

Використовуючи зазначене та різноманіття принципів фізичної культури виділимо ті, реалізація яких у практиці дозволить зробити процес гуманізації фізичного виховання студентів досить ефективним [6]. Системоутворюючим принципом є принцип аксіологізації, що передбачає залучення студента до цінностей фізичної культури і здорового способу життя.

Принцип оздоровчої спрямованості фізичного виховання відображає соціальну зацікавленості й потреби у збереженні здоров'я студентів, як пріоритетної цінності. Цей принцип визначає необхідність розумної оптимізації педагогічних впливів, їхньої суворості відповідності індивідуальним особливостям студентів та їхнім мотивам. У цьому аспекті зазначимо, що ключовим чинником відсутності зацікавленості у більшості студентів до фізкультурно-спортивної діяльності є, на думку дослідників [2, 6, 7], сформований підхід у галузі фізичної культури, що не передбачає можливості звернення до особистості студента й розвитку його індивідуальності. Реалізація принципу оздоровчої спрямованості фізичного виховання забезпечує формування глибокої зацікавленості та особистісних уявлень про здоров'я, про чинники, що впливають на його збереження та про здоровий спосіб життя. Означене зумовлює насамперед необхідність формування відповідної потреби у визначеному та бажання її задовольнити. Зазначимо, що ефективність фізичного виховання значною мірою залежить від мотивів, які стимулюють активність особистості: фізичне вдосконалення пов'язане з прагненням прискорити темпи власного розвитку, мати гідне місце в оточенні. Результатом реалізації цього принципу має стати затвердження особистісно-орієнтованого розвитку особистості та створення умов самовдосконалення особистості студентів, турботи про його здоров'я та здоровий спосіб життя, а також оволодіння усім арсеналом практичних умінь і навичок, що забезпечують збереження і зміцнення здоров'я протягом усього життя.

Принцип варіативності і різноманіття засобів фізичного виховання нерозривно пов'язаний з принципом індивідуалізації та диференціації [1]. Останні створюють умови для прояву здібностей студентів в обраних ним формах фізкультурно-спортивної діяльності, організованих з урахуванням стану їхнього здоров'я, ціннісних орієнтацій й фізкультурних інтересів. Реалізація цього принципу можлива за умови відмови від стандартизації процесу виховання, створення можливо більшого числа альтернативних програм фізичного виховання студентів, враховуючи їхні потреби, інтереси й особливості. Втім, гуманістичний підхід у обранні певного виду рухової активності для забезпечення фізичного вдосконалення студентів також повинні бути суворо послідовними.

У разі наявності розроблених педагогічних технологій у студентів виникає можливість вибору, який здійснюється на основі принципу демократизму. Втім, так можливо реалізувати лише загальний підхід до реалізації освітньо-виховного процесу фізичного виховання. Надалі його корекція з урахуванням усього вище приведенного здійснюється безпосередньо в ході взаємодії між педагогом й студентами. Перебудова свідомості студентів, використання нових досягнень та методик у фізичному вихованні, дозволяють докорінно змінити спосіб життя сучасної молоді. Реформування вищої школи у контексті реалізації оздоровчої функції, що передбачає суттєві зміни організації навчально-виховного процесу, затвердження особистісно-орієнтованого розвитку особистості зумовлює широке гуманістичне розуміння фізичного виховання студентів.

Основними напрямками гуманізації фізичного виховання у вузі повинні стати: формування здоров'язберігаючого середовища; забезпечення умов для максимального і всебічного самовираження студента; надання студенту пріоритету й можливості вибору різних форм і засобів оздоровчої діяльності на заняттях з фізичного виховання.

І, насамкінець звернімося до питання контролю процесу фізичного виховання студентів. Як відмічає ряд спеціалістів [2, 6, 8], одним із перспективних напрямів підвищення якості та ефективності процесу фізичного виховання студентів є вдосконалення технологій педагогічного контролю, що пов'язаний із здатністю студентів до самоаналізу; адекватного оцінювання своєї діяльності. Це знаходить своє відображення в активній, цілеспрямованій, самоконтрольованій діяльності студентів, що реалізується на практиці на принципах активності та свідомості студентів. Так, ця діяльність студентів скеровується на збереження і зміцнення власного здоров'я та забезпечення високого рівня психофізичної професійної

готовності.

Таким чином, побудова процесу фізичного виховання студентів на основі принципів гуманізації й особистісної орієнтації передбачає стимулювання студентів до подальшого розвитку та фізичного самовдосконалення. Реалізація визначеного на практиці уможливить втілити ідеї гуманізму у процесі фізичного виховання з належного в сутнісне як на суспільно-освітньому, так і на особистісному рівні.

Висновки. Гуманізація освіти повинна стати обов'язковою умовою у фізичному вихованні сучасного студентства, а особистісно-орієнтований підхід повинен стверджуватися як ключовий психолого-педагогічний принцип організації навчально-виховного процесу. Принцип гуманізму у фізичному вихованні це, насамперед, система самопізнання і саморозвитку індивідуальності студента за умови взаємодії з викладачем, головне завдання якого – допомогти студентам у самовизначенні, створити максимальні умови для фізичного та духовного розвитку. Фізичне виховання в цьому контексті має значні потенційні можливості педагогічного впливу на розвиток та становлення особистості у відповідності із нормами гуманізму.

Перспективи подальших досліджень передбачають створення авторських програм реалізації принципів гуманізму у фізичному вихованні студентів ВНЗ нефізкультурного профілю.

Література

1. Барчуков И.С. Теория и методика физического воспитания и спорта. М. : Кнорус, 2014. 368 с.
2. Волкова Л.М., Евсеев В.В., Половников П.В. Физическая культура студентов: состояние и пути совершенствования : монография. СПб. : СПб ГПУ, 2013. 153 с.
3. Димова А.Л. Физическое воспитание в условиях информатизации образования : монография. Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing is a trademark of: OmniScriptum GmbH & Co. KG, 2014. 316 с.
4. Столяров В.И. Теория и методология современного физического воспитания : состояние разработки и авторская концепция : монография. Киев : Олимпийская литература, 2015. 704 с.
5. Сухоцкий И.В. Теория физического воспитания студентов : учебник. М. : Перо, 2012. 128 с.
6. Реформа фізичного виховання бакалаврів у вітчизняній вищій школі (компетентнісний підхід) : монографія Приходько В.В., Салов В.О., Чернігівська С.А., Вілянський В.М. Дніпропетровськ : НГУ, 2016. 325 с.
7. Физическое развитие студентов и совершенствование физического воспитания в вузе / под ред. Е.Д. Грязева. М., 2012. 72 с.
8. Bailey R. Physical education for learning. Continium International Publishing Group, 2010. 259 p.
9. Bailey R., Kirk D. The routledge physical education reader. Routledge, 2008. 1420 p.
10. Hardman K., Green K. Contemporari issues in physical education. Mayer & Mayer Verlag, 2011. 300 p.
11. Podolski A., Wielowymiarowość sportu w życiu człowieka. Naukowe czasopismo Narodowego Pedagogicznego Uniwersytetu. Seria №15 «Naukowopedagogiczne problemy fizycznej kultury/fizyczna kultura i sport». Kijów 2011. Wypuszczenie 13. S.777–781.

Єфіменко П.Б., Канищева О.П.

Харківська державна академія фізичної культури

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РІЗНОРІВНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ РЕАБІЛОЛОГІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН З МАСАЖУ

У статті теоретично обґрунтовано впровадження професійної різнорівневої підготовки майбутніх реабілітологів до навчального процесу вищих навчальних закладів на прикладі вивчення дисциплін масажного циклу. З'ясовано, що навчання фахівців реабілітаційної спрямованості забезпечуючи міждисциплінарний взаємозв'язок теоретичних знань із їх практичним застосуванням, надає можливість кожному майбутньому спеціалістові досягти певного професійного рівня. Виявлено, що система умінь ґрунтується на загальнокультурних, психолого-педагогічних та спеціально-наукових знаннях та умінях. Виділено характерні форми зв'язків професійно спрямованих навчальних дисциплін. Визначено і охарактеризовано у майбутніх бакалаврів і магістрів певний рівень професійних умінь.

Ключові слова: різнорівнева освіта, професійна підготовка, принцип наступності, диференційоване навчання, масаж.

Єфіменко П.Б., Канищева О.П. Теоретические основы разноуровневой подготовки будущих реабилитологов при изучении дисциплин по массажу. В статье теоретически обосновано внедрение профессиональной разноуровневой подготовки будущих реабилитологов в учебный процесс высших учебных заведений на примере изучения дисциплин массажного цикла. Выяснено, что обучение специалистов реабилитационной направленности обеспечивает взаимосвязь теоретических знаний с их практическим применением, предоставляет возможность каждому из них достичь определенного уровня профессионализма. Выведено, что система умений опирается на общекультурные, психолого-педагогические и специально-научные знания и умения. Выделены характерные формы связей профессионально направленных учебных дисциплин. На основе междисциплинарности у будущих специалистов реабилитологов, таких как бакалавры и магистры, выявлен и охарактеризован различный уровень их профессиональных умений. Выделено у будущих бакалавров такие виды умений: проективные, организационные, коммуникативные и профессиональные. У магистров умения расширяются. Среди них: проективные, организационные, коммуникативные, профессиональные, конструктивные и интеллектуальные.

Ключевые слова: разноуровневое образование, профессиональная подготовка, принцип преемственности, дифференцированное обучение, массаж.